

Sygn. akt III A Ua 747/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lipca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Pietkun
Sędziowie:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz (spr.) SSA Stanisława Kubica
Protokolant:	Adrianna Szymanowska

po rozpoznaniu w dniu 19 lipca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku B. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji B. K.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 20 marca 2012 r. sygn. akt VIII U 464/12

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 14 października 2011 r. w ten sposób, że nakazuje ponownie przeliczyć emeryturę wnioskodawczyni począwszy od 1 października 2011 r. przy uwzględnieniu do wysokości podstawy wymiaru świadczenia zarobków za 1995 r. w kwocie 8.523,39 zł.

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawczyni kwotę 30,- zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W., wobec stwierdzenia, że dotychczas wypłacane świadczenie ustalił od błędnej podstawy wymiaru, przeliczył od 1 października 2011 r. emeryturę B. K..

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z 20 marca 2012 r. oddalił odwołanie wnioskodawczyni.

Rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy powziął po ustaleniu następującego stanu faktycznego:

Wnioskodawczyni, ur. (...), od 13 sierpnia 2004 r. nabyła prawo do emerytury. Podstawę wymiaru świadczenia stanowiła wysokość składek odprowadzonych od wynagrodzeń z 10 lat, tj. od stycznia 1994 r. do grudnia 2003 r. W.w.p.w. wyniósł 122,20%, a kwota bazowa – 8.523,39 zł.

W dniu 28 września 2011 r. ubezpieczona wniosła o przeliczenie jej emerytury. Zaskarżoną decyzją, wobec stwierdzenia błędu w dotychczasowym sposobie wyliczenia świadczenia, ZUS przeliczył świadczenie, tj. skorygował zarobki z roku 1995 przez odjęcie od nich kwoty 2.915,73 zł, stanowiącej zasiłek chorobowy wypłacony po ustaniu zatrudnienia, który nie stanowił podstawy wymiaru składki. Wobec tego w.w.p.w. obniżony został do wysokości 118,74%.

W tym stanie Sąd uznał, że odwołanie wnioskodawczyni nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd oparł się na przepisie art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.), uznając, że żądanie wnioskodawczyni odnośnie doliczenia do podstawy wymiaru świadczenia zasiłku chorobowego wypłaconego w 1995 r. już po ustaniu zatrudnienia, nie ma podstawy prawnej i jest nieuzasadnione. Sąd wskazał, że przepisy art. 114 ustawy emerytalno-rentowej pozwalają na ponowne ustalenie wysokości świadczeń w sytuacji ujawnienia okoliczności istniejących jeszcze przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń i ich wysokość. Sąd uznał, że wskutek błędu organu rentowego ustalona wysokość emerytury wnioskodawczyni była nieprawidłowa.

Apelację wywiodła wnioskodawczyni, wnosząc o zmianę wyroku przez uchylenie zaskarżonej decyzji. Wskazała, że wskutek niekorzystnego przeliczenia świadczenia otrzymuje obecnie emeryturę niższą od dotychczasowej o 30,- zł. Apelująca uważa, że została naruszona zasada niedziałania prawa wstecz.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni jest uzasadniona.

Stwierdzić należy, że pomimo złożonego wniosku o przeliczenie świadczenia przez wnioskodawczynię organ rentowy w rzeczywistości wznowił postępowanie w sprawie na podstawie art. 114 ust. 1a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.). Wskazać należy, że wnioskodawczyni nie domagała się bowiem przeliczenia emerytury w konkretny sposób, złożyła jedynie samą prośbę o przeliczenie świadczenia.

Art. 114 ust. 1 w/w ustawy stanowi, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Przepis art. 114 ust. 1a stanowił, że w/w przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości.

Art. 114 ust. 1a został uznany za niezgodny z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. w sprawie K 5/11 (Dz.U.2012.251). Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis utracił moc z dniem 8 marca 2012 r., tj. z dniem jego publikacji w Dzienniku Ustaw RP, na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP.

Co prawda sąd ubezpieczeń społecznych bada zgodność decyzji organu rentowego z prawem na dzień jej wydania, to jednak w rozpoznawanej sprawie nie można było pominąć przepisu art. 316 § 1 kpc, zwłaszcza w sytuacji, w której na dzień wyrokowania przez Sąd Okręgowy omawiany przepis art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej został wyeliminowany z systemu prawa.

Sąd Apelacyjny odsyła do obszernego uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, prezentując tylko w skrócie najważniejsze tezy omawianego orzeczenia. Trybunał Konstytucyjny potwierdził pogląd wyrażany już wcześniej przez

ten Sąd, jak i Sąd Najwyższy, według którego weryfikacja decyzji emerytalno-rentowych, wiążąca się w istocie z „odmienną oceną” przedłożonych wcześniej dowodów, jest niedopuszczalna w świetle art. 114 ust. 1 ustawy o FUS. Trybunał Konstytucyjny stwierdził dalej, że trwałość decyzji organów władzy publicznej nie może być pozorna. Ustawodawca nie może z jednej strony deklarować trwałości decyzji (stwierdzając ich prawomocność), a z drugiej strony, bez względu na przyczynę wadliwości decyzji, nie przewidywać żadnych ograniczeń ich wzruszenia. Konieczność wyważania interesów jednostki i interesu publicznego zobowiązuje ustawodawcę do wskazywania przesłanek wzruszenia decyzji, które uniemożliwią arbitralne, niczym nieograniczone działania władzy publicznej. Trybunał Konstytucyjny zgodził się z wnioskodawcą – Rzecznikiem Praw Obywatelskich – że w świetle regulacji zawartej w art. 114 ust. 1a ustawy o FUS deklarowana przez ustawodawcę prawomocność decyzji wydawanych w sprawach emerytalnych i rentowych ma w istocie charakter iluzoryczny. Tego typu prawomocność nie jest żadnym gwarantem stabilizacji sytuacji prawnej i życiowej jednostki, skoro organ rentowy w każdym czasie i tylko na podstawie odmiennej oceny dowodów może pozbawić jednostkę przysługujących jej praw. Trybunał argumentował także swe stanowisko podnosząc, że obywatel, opierając się na dokonanej przez organ władzy publicznej ocenie przesłanek nabycia prawa i działając w zaufaniu do dokonanej oceny, podejmuje często istotne decyzje życiowe (np. rezygnacja z zatrudnienia), a następnie - gdy okaże się, że decyzje organu były błędne - ponosi wszelkie konsekwencje tych błędów. Dzieje się tak również wtedy, gdy obywatel swym zachowaniem w żadnej mierze nie przyczynił się do sformułowania błędnych ocen.

Na marginesie Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę, że unormowanie zawarte w art. 114 ust. 1a ustawy o FUS jest niespójne z innymi regulacjami systemowymi. Zgodnie z art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 205, poz. 1585, ze zm.), prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie. Podstawę ponownego ustalenia prawa do świadczeń przewiduje również ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r., nr 8, poz. 67, ze zm.). Zgodnie z art. 33 powołanej ustawy prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej albo z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w tej sprawie zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawnione nowe okoliczności, które mają wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość. Przytoczone regulacje są zatem zbieżne z tą, jaka została zawarta w art. 114 ust. 1 ustawy FUS. Przepisy wymienionych ustaw nie przewidują dodatkowej przesłanki, podobnej do tej, która została przewidziana w zakwestionowanym art. 114 ust. 1a ustawy FUS.

W rozpoznawanej sprawie ZUS, po ponownej analizie akt emerytalnych wnioskodawczyni, doszedł do wniosku, że zaszła pomyłka w ocenie jej uprawnień odnośnie przeliczenia emerytury i dokonał niekorzystnego dla niej przeliczenia świadczenia. W związku z tym, że w sprawie nie zostały przedłożone żadne nowe dowody (ZUS opierał się na wcześniej zgromadzonych dokumentach) oraz mając na uwadze uchylene z dniem 8 marca 2012 r. przepisu art. 114 ust. 1a ustawy o FUS, Sąd Apelacyjny uznał sposób wznowienia postępowania za niezgodny z prawem. W konsekwencji sama decyzja wznowieniowa również stała się niedopuszczalna. Sąd Apelacyjny nakazał zatem organowi rentowemu wyliczyć świadczenie na dotychczasowych zasadach, w oparciu o wcześniej przyjętą kwotę bazową 8.523,39 zł i w.w.p.w. wynoszący 122,20%.

Wyrok Sądu Okręgowego został zmieniony na podstawie art. 386 § 1 kpc.

Orzeczenie w przedmiocie zwrotu kosztów procesu uzasadnia przepis art. 98 kpc.